

Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanas procesa problemātika

Viesturs Gaidukēvičs

Rīgas Stradiņa universitāte, Tiesību zinātņu katedra, Latvija

Ievads. Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi ir valsts noteikts obligāts pienākums ārstēties personām, kuras ir izdarījušas noziedzīgus nodarījumus, būdamas nepieskaitāmības stāvoklī, vai pēc tam saslimušas ar psihisku slimību, kas atņēmusi tām spēju saprast savu darbību vai to vadīt. Šo piespiedu līdzekļu piemērošanas galvenie mērķi ir personu ārstēšana un sabiedrības drošība, bet vainīgo personu sodīšana par izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir iespējama tikai gadījumos, kad persona ir izārstēta.

Likums neparedz medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanas ilgumu, lai gan stingrāko ārstēšanās režīmu ir saistījis ar brīvības atņemšanas ilgumu, tā apdraudot piespiedu ārstēšanai pakļauto personu cilvēktiesību ievērošanu.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis ir izpētīt medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanas efektivitāti personu ārstēšanās procesā un sabiedrības drošības nodrošināšanā, saistot to ar cilvēktiesību ievērošanu. Pētījums balstīts uz Latvijas un ārvalstu normatīvo aktu, tiesu psihiatriskās ekspertīzes atzinumu, ārstu konsiliju lēmumu, judikatūras, tiesu prakses, periodikas un doktrīnas izpēti, salīdzināšanu un analīzi.

Rezultāti. Pētījumā konstatēti galvenie iemesli, kas apdraud: objektīvu sabiedriskās drošības apdraudējuma novērtēšanu, ārstējamo personu cilvēktiesību ievērošanu, piemērojot medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus, ārstēšanās procesa efektivitāti. Secināts, kuri medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi visefektīvāk sasniedz likumā noteiktos mērķus un kuru piemērošana ir neefektīva.

Secinājumi. Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanas tiesiskais regulējums ir uzlabojams atbilstoši mūsdienu cilvēktiesību izpratnei, psihisko slimību un noviržu ārstēšanas metožu efektivitātei. Tiesību teorijā valdošais uzskats, ka medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošana nav saistīta ar personu sodīšanu, ir daļēji pamatots. Tas ir iemesls pārskatīt soda piemērošanas iespējas pēc šo piespiedu līdzekļu piemērošanas.